

Spis treści

Spis skrótów

Wykorzystane tłumaczenia dzieł Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu

Przedmowa

Wstęp

Rozdział I. Status polityki

Sekcja I. Stan nauki o polityce

A. Nauka praktyczna i nauka teoretyczna

B. Filozofia i teologia polityki

Sekcja II. Porządek praktyczny według św. Tomasza

A. Stworzenie i jego cel: *ordo creaturae ad finem*

B. Rozumność działania praktycznego

Sekcja III. Jedność etyki i polityki

A. Zgodność myśli Arystotelesa i św. Tomasza

B. Polityka, „nauka architektoniczna”

Rozdział II. Dobro w polityce

Sekcja I. Arystotelesowsko-tomistyczna koncepcja dobra w polityce

A. Arystoteles: dobro najwyższe, cel porządku praktycznego

1. Dobre życie celem państwa

2. Dobre życie – uzupełnienie

B. Przyjęcie Arystotelesowskiej struktury polityki przez św. Tomasza

1. Dobre życie celem życia społecznego i przedmiotem nauki o polityce

2. Prymat dobra wspólnego

Sekcja II. Tomaszowe transformacje Arystotelesowskiej myśli politycznej

A. Pierwsza transformacja: porządek naturalny zawiera się w porządku nadprzyrodzonym

1. Podporządkowanie porządku naturalnego porządkowi nadprzyrodzonemu

2. Miłość, nadprzyrodzona forma porządku naturalnego

B. Druga transformacja: porządek wspólnotowy zrelatywizowany przez porządek jednostkowy

1. Jednostkowa relacja do Boga: prymat tego, co duchowe

2. Bóg, dobro jednostkowe i dobro wspólne

Sekcja III. Zasięg wpływu polityki Tomaszowej

A. Rozbieżności interpretacji

1. Dwa kierunki redukcjonistyczne w stosunku do Tomaszowego pojęcia dobra politycznego
2. Święty Tomasz i jego całościowe ujęcie polityki

B. Filozofia czy teologia polityki?

1. Państwo czy państwo chrześcijańskie?
2. Nadprzyrodzoność w polityce

Rozdział III. Zasady antropologii i politologii

Sekcja I. Człowiek, zwierzę z natury polityczne

- A. Naturalny charakter życia wspólnotowego
- B. Zasada wzajemnej pomocy między ludźmi

Sekcja II. Naturalny charakter społeczności politycznej

- A. Wspólnoty „naturalne”
- B. Jedność porządku społeczności politycznej

Sekcja III. Dialektyka całości i części

- A. Dobro całości współlistnieje z dobrem części
- B. Dobro całości jest większe od przyporządkowanego mu dobra części

Rozdział IV. Dwie władze

Sekcja I. O władzy

- A. O władzy ogólnie
- B. *Omnis potestas a Deo* – „wszelka władza jest od Boga”. Boskie pochodzenie wszelkiej władzy

Sekcja II. Dwoistość władzy

- A. Rozróżnienie dwóch władz
 1. Zasada autonomii sfer cywilnej i religijnej
 2. Zakres zasady autonomii
- B. Uzasadnienie dwoistości władzy według św. Tomasza
 1. Podwójny sposób poznania – przez wiarę i przez rozum
 2. Rządy Boże nad światem dzięki współpracy przyczyn wtórych

Sekcja III. Współdziałanie władz

A. Rozwiązanie Tomaszowe

1. Teksty źródłowe
2. Debata i jej wynik

B. Tomaszowy dualizm

1. Powrót do „dualizmu Gelazego”
2. Nadprzyrodzoność i władza polityczna

Rozdział V. Uporządkowanie państwa

Sekcja I. Porządek sprawiedliwości

A. Sprawiedliwość ogólna

1. Sprawiedliwość ogólna według Arystotelesa
2. Sprawiedliwość ogólna według Tomasza z Akwinu

B. Sprawiedliwość szczegółowa

1. Sprawiedliwość rozdzielcza
2. Sprawiedliwość wymienna

C. Rozwinięcia

Sekcja II. Roztropność

A. Roztropność polityczna według św. Tomasza

1. Tomaszowe przekształcenie Arystotelesowskiej roztropności
2. Gatunki roztropności

B. Uzupełnienia

1. Części roztropności
2. Roztropność polityczna i sztuka polityczna
3. Roztropność polityczna i sprawiedliwość legalna: dwie cnoty architektoniczne (kierownicze)

Sekcja III. Cnoty uspołecznienia

A. Cnoty szacunku lub czci (ST, II-II, q. 101–108)

B. Cnoty wdzięczności lub uczciwości (ST, II-II, q. 109–119)

C. *Epikeia* lub nadprawność (ST, II-II, q. 120)

Rozdział VI. Prawo

Sekcja I. Prawo jako *lex* i prawo jako *ius* według Tomasza z Akwinu

A. Co to jest prawo?

1. Prawo dziełem rozumu

2. Kierownicza i powszechna rola prawa

B. Prawo jako *ius* według św. Tomasza

Sekcja II. Traktat o prawie jako *lex* w *Summie teologii*

A. Architektura traktatu o prawie

1. Prawo wieczne
2. Prawo naturalne
3. Prawo ludzkie
4. Prawo Boże

B. Komentarze

1. Filozofia czy teologia prawa?
2. Tomaszowa doktryna o prawie naturalnym: powodzenie i niepowodzenie

Sekcja III. Prawo ludzkie

A. Zakres prawa ludzkiego

1. Dążenie do dobra
2. Zakaz czynienia zła

B. Rozwój praw ludzkich

Rozdział VII. Najlepsze rządy

Sekcja I. Rządy jako forma polityczna

A. Forma polityczna

1. Materia i forma polityki
2. Korelacje metafizyczne

B. Władza polityczna

Sekcja II. Królestwo i rządy królewskie

A. Królestwo

1. Arystoteles
2. Tomasz z Akwinu: paradygmatyczna preferencja dla rządów w formie królewskiej

B. Rozróżnienie między „rządami królewskimi” a „rządami politycznymi”

1. Dwa sposoby rządzenia
2. Rządy „polityczne i królewskie”

Sekcja III. Ustrój mieszany i podporządkowanie prawa

A. Praktyczna preferencja dla ustroju mieszanego

B. Wymóg poddania rządów prawu

1. Teza Tomasza
2. Rys historyczny

Rozdział VIII. Kościół jako społeczność polityczna i dwa państwa

Sekcja I. Kościół – społeczność porządku nadprzyrodzonego

A. Analogia państwa do Kościoła: podobieństwa

1. Elementy konstytutywne analogii
2. Struktura hierarchiczna państwa eklezjalnego

B. Ograniczenia analogii: niepodobieństwa

1. System prawny
2. Rządy polityczne

Sekcja II. Jedność Kościoła

A. Jedność społeczności kościelnej

B. *Quasi* osobowa rzeczywistość Kościoła

Sekcja III. Dwa państwa i ich relacja

A. Unieważnienie dwóch modeli

1. Model Augustyński: podejście „teologiczne”
2. Model nowożytny: podejście „filozoficzne”

B. Model Tomaszowy

1. Jedność bez zmieszania ani oddzielenia
2. Immanentność Kościoła w państwach doczesnych

Wnioski

Bibliografia

Dzieła św. Tomasza z Akwinu

Tłumaczenia dzieł Arystotelesa

Dokumenty Magisterium Kościoła

Inni autorzy starożytni i średniowieczni

Autorzy współcześni

Indeks osobowy